www.e-rara.ch

Plotini Platonicorum facile coryphæi Opervm Philosophicorvm Omnivm Libri LIV. In Sex Enneades Distribvti

Plotinus
Poliziano, Angelo
Dazzi, Andrea
Porphyrius

Basileæ, MDXXC. [1580]

Universitätsbibliothek Bern

Shelf Mark: MUE Gross O 44

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-74031

Plotini ennead. primae liber III. De triplici ad mundum intelligibilem ascensu, scilicet per musicam, per amatoriam, per philosophiam.

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

ctiones, conceptus, propoſitiones, ſyllogiſmóſque verſatur. Metaphyſica verò circa res ipſis logicis interea machinis vtens. Metaphyſici verò officium eſt reſoluere, diuidere, componere, definire, demonſtrare, idque agendo per omnia entia progredi, præcipuè verò ad incorporea, quoniam re vera ſint entia: deinde ad ipſum vnū horum principium atque finem: poſt hæc proceſſum entium contueri à ſummo ad imum, iterum per omnes gradus entium redeundo: demum redire ad ſummum, ibique quieſcere. Inter hæc autem, quo pacto Platonica diuiſio fiat in tribus Plotini libris de generibus entis: Item in Parmenide, Sophiſta, Politico, Philebo cognoſcere potes.

Metaphyſicus habet principia innata quidem in intellectu, ſed in rationem edit in actum, & per regulas veritatis redarguit ſophiſmata, ac regulas logicæ tenet.

V Quintum libri caput docet, intellectum ipſum, qui ſemper exiſtit in actu, ſimiliterque ſcientiarum omnium principia poſſidet, hæc rationi ad ipſum conuerſæ aliquando tradere: per quæ fit animus methaphyſicus, dum ratio intellectu formatur, & conſummatur in ipſum. Præterea metaphyſicum per ipſam veritatis regulam mendacia ſophiſtarúmque cauillationes deprehendere inquit, atque redarguere: minutas autem & quaſi literarias logicæ regulas haud attētè admodum meditari: veruntamen quia & ipſos animorum motus, & rerum inter ſe conſenſionem diſſenſionémque tenet, ideo propoſitionū vires, atque affirmationum negationúmque congruitatem ritè diſcernere.

Omnes facultates à methaphyſica principia trahunt, ſine qua & ſcientiæ non ſunt, & mores ſunt imperfecti.

VI Ait inſuper in capitulo ſexto, cæteras facultates tum mathematicas, tum phyſicas, tum morales à metaphyſica principia ſumere: item metaphyſicam in materiales omnino vniuerſaléſque admodum morum leges habere: quas velut Geometra prudentiæ, velut architecto tradit: prudentia verò virtutibus aliis quaſi in ædificando miniſtrus. Concludit virtutes alias eſſe ſine ſapientia imperfectas, atque viciſſim. Sapientiam enim, reliquámque virtutem ſimul fermè pariter coaleſcere: naturaliáque in animo virtutum exordia, accedente ſapientia, in virtutes perfectas euadere, ſiue ſapientia ante alias oriatur, ſiue contrà: nam vndecunque inceperis, virtus altera conducit ad alterā. Denique exordium naturale in natura rationali ad ſapientiam vel prudentiam eſt oculus imperfectus: ſed ille quidem dexter, hic verò ſiniſter. Naturale rurſus ad alias virtutes exordium, mos quidam dicitur imperfectus. Vtriuſque verò virtutum generis principium ab his maximè trahitur, quæ in mente, vel ratione, vel etiam imaginatione naturaliter poſſidemus.

ΠΛΩΤΙΝΟΥ
ΕΝΝΕΑΔΟΣ Α
ΛΟΓΟΣ Γ.

PLOTINI
ENNEAD. PRIMAE
LIBER III.

ΠΕΡῚ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ͂Σ

De triplici ad mundum intelligibilem aſcenſu, ſcilicet per Muſicam, per Amatoriam, per Philoſophiam.

ΤΊΣ τέχνη ἢ μέθοδος ἢ ἐπιτήδευσις ἡμᾶς, οἷ δεῖ πορευθῆναι, ἀνάγει; ὅπου μὲν οὖν δεῖ ἐλθεῖν, ὡς ἐπὶ τἀγαθὸν, καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν πρώτην, κείσθω διωμολογημένον καὶ διὰ πολλῶν δεδειγμένον. καὶ δὴ καὶ δι᾽ ὧν τοῦτο ἐδείκνυτο, ἀναγωγή τις ἦν. τίνα δὲ δεῖ εἶναι τὸν ἀναχθησόμενον, ἆρά γε τὸν πάντα ἢ τὰ πλεῖστα φησὶν ἰδόντα; ὃς ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει εἰς γονὴν ἀνδρὸς ἐσομένου φιλοσόφου, μουσικοῦ τινὸς ἢ ἐρωτικοῦ; ὁ μὲν δὴ φιλόσοφος τὴν φύσιν, καὶ ὁ μουσικὸς καὶ ὁ ἐρωτικὸς, ἀνακτέον. τίς οὖν ὁ τρόπος; ἆρά γε εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἅπασι τούτοις, ἢ καθ᾽ ἕκαστον εἷς τις; ἔστι μὲν οὖν ἡ πορεία διττὴ πᾶσιν· ἢ ἀναβαίνουσιν,

* καθ᾽ ἕνα

A QVÆNAM ars, vel introductio, vel ſtudium nos quò eundum eſt reducit? Quòd enim ad ipſum bonū primumque principium perueniendū eſt, cō= ceſſum ſit, ex multiſque
B demonſtratum. Et profectò eiuſmodi demonſtratio reductio quædā extitit. Sed quémnam oportet eſſe hominē illuc reducendum? atqui eum qui omnia vel plurima vidit (vt ait Plato) qui in prima genitura in virū futurū philoſophum, muſicúmve, aut amatorē deſcedit. Profectò Philoſophus natura, & Muſicus, & Amatorius reducendi ſunt. Sed quiſnā modus? Nūquid his omnib⁹ vnus & idē, an potius proprius ſingulis adhibendus? Eſt vtique omnib⁹ pro-
C ceſſio duplex: altera quidem proficiſcentibus,

1 Ingeniū Muſicum à proportione in voce reducēdū eſt ad proportionē, pulchritudinem que in mēte.

altera verò ad ſupera iam profectis. Prima quidem ab inferioribus aſcendit: ſecunda verò illorũ eſt, qui iam in loco intelligibili ſunt: ibiq; fixere veſtigia: oportetque eos vltrà progredi, donec ad ſummum vſque proceſſerint. Qui certè finis tunc itineris contingit, quádo quis ad ſummum intelligibilis mundi peruenerit, ſed proceſſio quidẽ hæc in præſentia maneat. De aſcenſu & reductione prius conandum eſt dicere. Primò quidem diſtinguendum eſt nobis inter hos viros, exordium à muſico faciẽtibus, quis nam ſit natura. Ponendum ſanè ipſum facilè mobilem, & qui velut admirabundus propenſior ſit ad pulchrum, ſed non ſatis à ſeipſo moueri poſſit: facilè verò ab his quæ occurrũt quaſi figuris incitari queat: & ſicut timidi ſtrepitu, ſic ille ſonis harmonicis concitetur, pronúſq; ſit ad pulchrum, quod apparet in ſonis, & fugiat vbique diſſonantiam: quódve vnum eſt in cantibus atque numeris, numeroſum verò concinnumque ſequatur. Quamobrem poſt ſenſibiles eiuſmodi ſonos, & numeros, & figuras, ſic ducere hunc oportet, videlicet ſeparando materiã in qua proportiones earũmque comparationes ſunt, atq; ad pulchritudinem, quæ in his eſt, reducendo. Præterea docendo illa, ad quæ velut admirabundus vehementer afficitur, non hæc eſſe, ſed intelligibilẽ potius harmoniam, & quod in ipſa pulchrum, & omnino ipſum pulchrum, non aliquod pulchrum tãtùm. Denique philoſophiæ rationes ad hæc adhibendo per quas ad fidem perducatur eorum, quæ igorat, cùm tamẽ habeat. Quę verò rationes ſint, in ſequẽtibꝰ declarabimus.

II *Ingenium amatorium reuocãdum eſt à pulchritudine corporis ad pulchritudinem morũ, deinde ſcientiarũ, deinde mentis.*

AMATORIVS autem in quem fortè Muſicus incidit, atque incidens vel permanet ibi, vel præterit, memor eſt quodammodo pulchritudinis: ſed quia ſeorſum eſt ab ipſa, non poteſt perdiſcere. Perculſus autem à pulchris, quæ aſpectui patent, circa ipſa vehemẽtius concitatur. Docere itaque hunc oportet, ne circa corpus vnum quaſi cadẽs pronior reuoluatur, ſed ad omnia ratione perſuaſus ritè ſe conferat corpora: conſiderans quòd in cunctis eſt idem, & animaduertens ipſum à corporibus eſſe diuerſum: & aliũde procedere, aliiſque magis ineſſe: qualia ſunt pulchra ſtudia, legeſque pulchræ. Circa enim hæc amatoris ſtudium ad res incorporeas amandas iam aſſueſcit. Oſtẽdendum præterea in artibus etiam & ſcientiis & virtutibus pulchritudinem eſſe, ac pulchritudinem in cunctis vnam, quóve modo adueniat. Denique à virtutibus ad intellectum atque ipſum ens perueniendum eſt, ibiq; iter ad ſublimia peragendum.

III *Ingeniũ philoſophicũ natura ſolutũ eſt à materia: ac ſolo indiget duce ad diuinam pulchritudinem per certos diſciplinarum gradus.*

PHILOSOPHVS autem natura promptus eſt, & velut alatus: neque indigens ſeparatione, quemadmodũ hi quos paulò antè memorauimus, ad ſupera videlicet concitus, ambigens autem, ideoque duntaxat indiget demonſtrante. Quamobrem operæ pretiũ eſt demonſtrare in primis, ac ducere hominẽ, natura duci volentem, atque iamdiu ſolutum. Adhibenda ergo ſunt mathematica, quibus incorporea cogitare & credere conſueſcat. Facilè namque percipiet: quippe cùm diſcendi ſit auidus: & ingenium naturali virtute generoſum ad virtutum perfectionem oportet perducere:

A ἢ ἄνω ἐλθοῦσιν. ἡ μὲν γὰρ προτέρα ἀπὸ τῶν κάτω,
ἡ δέ γε δευτέρα, οἷς ἤδη ἐν τῷ νοητῷ γενομέ-
νοις, καὶ οἷον ἴχνος θεῖσιν. ἐκεῖ πορεύεσθαι ἀ-
νάγκη, ἕως ἂν εἰς τὸ ἔσχατον τοῦ τόπου ἀφίκων-
ται. ὃ δὴ τέλος τῆς πορείας ὂν τυγχάνει, ὅταν
τις ἐπ' ἄκρῳ γένηται τῷ νοητῷ. ἀλλ' ἡ μὲν πε-
ριμενέτω. περὶ δὲ τῆς ἀναγωγῆς, πρότερον πει-
ρατέον λέγειν. πρῶτον δὴ διασταλτέον τοὺς ἄν-
B δρας τούτους ἡμῖν, ἀρξαμένους ἀπὸ τοῦ μουσικοῦ,
ὅστις ἐστὶ, λέγοντας τὴν φύσιν. θετέον δὴ αὐ-
τὸν ἀκίνητον καὶ ἐπτοημένον μὲν πρὸς τὸ καλὸν,
ἀδυνατώτερον δὲ παρ' αὐτοῦ κινεῖσθαι· ἕτοιμον δὲ
ἐκ τῶν τυχόντων οἷων ἐκτύπων, ὥσπερ οἱ δει-
λοὶ πρὸς τοὺς ψόφους, οὕτω καὶ τοῦτον πρὸς τοὺς
φθόγγους καὶ τὸ καλὸν τὸ ἐν τούτοις ἕτοιμον,
φεύγοντα δὲ ἀεὶ τὸ ἀνάρμοστον, καὶ τὸ μὴ ἓν ἐν
C τοῖς ᾀδομένοις καὶ ἐν τοῖς ῥυθμοῖς, καὶ τὸ εὔ-
ρυθμον καὶ τὸ εὔσχημον διώκειν. μετὰ τοίνυν
τοὺς αἰσθητοὺς τούτους φθόγγους καὶ ῥυθμοὺς,
καὶ σχήματα, οὕτως ἀκτέον, χωρίζοντα τὴν ὕ-
λην, ἐφ' ὧν αἱ ἀναλογίαι καὶ οἱ λόγοι, εἰς τὸ
κάλλος τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀκτέον. καὶ διδακτέον,
ὡς περὶ ἃ ἐπτόητο, ἐκεῖνα ἦν ἡ νοητὴ ἁρμονία,
καὶ τὸ ἐνταῦθα καλὸν. καὶ ὅλως τὸ καλὸν, οὐ τὸ
τὶ καλὸν μόνον. καὶ λόγους τοὺς φιλοσοφίας
D ἐνθετέον, ἀφ' ὧν εἰς πίστιν ἀκτέον ὧν ἀγνοεῖ
ἔχων. τίνες δὲ οἱ λόγοι, ὕστερον λεκτέον.

Ο῾ ΔΕ᾽ ἐρωτικὸς, εἰς ὃν μεταπέσοι ἂν καὶ ὁ
μουσικὸς, καὶ μεταπεσὼν ἢ μένοι ἂν, ἢ παρέλ-
θοι μνημονικὸς ἐστί πως κάλλους. χωρὶς δὲ ὢν,
ἀδυνατεῖ καταμαθεῖν. πληττόμενος δὲ ὑπὸ
τῶν ἐν ὄψει καλῶν, περὶ αὐτὰ ἐπτόηται. δι-
δακτέον οὖν αὐτὸν, μὴ περὶ ἓν σῶμα πεσόν-
E τας ἐπτοῆσθαι, ἀλλ' ἐπὶ πάντα ἀκτέον τῷ λό-
γῳ σώματα, δεικνύντα τὸ ἐν πᾶσι ταὐτὸν, καὶ
ὅτι ἕτερον τῶν σωμάτων, καὶ ὅτι ἄλλοθεν, λεκ-
τέον, καὶ ὅτι ἐν ἄλλοις μᾶλλον· οἷον ἐπιτηδεύ-
ματα καλὰ, καὶ νόμους καλοὺς δεικνύντα. ἐν
ἀσωμάτοις γὰρ ὁ ἐθισμὸς τοῦ ἐρασμίου ἤδη,
καὶ ὅτι ἐν τέχναις, καὶ ἐν ἐπιστήμαις, καὶ ἐν
ἀρεταῖς, εἶτα ἓν ποιητέον· καὶ διδακτέον, ὅπως
F ἐγγίνονται. ἀπὸ δὲ τῶν ἀρετῶν ἤδη ἀναβαίνειν
ἐπὶ νοῦν, ἐπὶ τὸ ὂν, κἀκεῖ βαδιστέον τὴν
ἄνω πορείαν.

Ο῾ ΔΕ᾽ φιλόσοφος τὴν φύσιν ἕτοιμος
οὗτος καὶ οἷον ἐπτερωμένος, καὶ οὐ δεόμενος
χωρίσεως, ὥσπερ οἱ ἄλλοι οὗτοι, κεκινημένος
πρὸς τὸ ἄνω. ἀπορῶν δὲ τοῦ δεικνύντος δεῖ-
ται μόνον. δεικτέον οὖν καὶ λυτέον βουλόμε-
G νον καὶ αὐτὸν τῇ φύσει καὶ πάλαι λελυ-
μένον. τὰ μὲν δὴ μαθήματα δοτέον πρὸς συνε-
θισμὸν κατανοήσεως, καὶ πίστεως ἀσωμάτου.
καὶ γὰρ ῥᾳδίως δέξεται, φιλομαθὴς ὤν. καὶ
φύσει ἐνάρετον τὸ πρὸς τελείωσιν ἀρετῶν ἀκ-
τέον

τέον, καὶ μετὰ τὰ μαθήματα, λόγους διαλεκτικοὺς δοτέον, καὶ ὅλως διαλεκτικὸν ποιητέον.

ΤΙ'Σ δὲ ἡ διαλεκτική, ἣν δεῖ καὶ τοῖς προτέροις παραδιδόναι; ἔστι μὲν δὴ ἡ λόγῳ περὶ ἑκάστου δυναμένη ἕξις εἰπεῖν, τί τε ἕκαστον, καὶ τί τῶν ἄλλων διαφέρει, καὶ τίς ἡ κοινότης ἐν οἷς ἐστὶ, καὶ ποῦ τούτων ἕκαστον, καὶ εἰ ἔστιν ὅ ἐστι, καὶ τὰ ὄντα ὁπόσα, καὶ τὰ μὴ ὄντα αὖ, ἕτερα δὲ ὄντων. αὕτη καὶ περὶ ἀγαθοῦ διαλέγεται, καὶ περὶ μὴ ἀγαθοῦ, καὶ ὅσα ὑπὸ τὸ ἀγαθὸν, καὶ ὅσα ὑπὸ τὸ ἐναντίον, καὶ τί τὸ ἀίδιον δηλονότι, καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον. ἐπιστήμῃ περὶ πάντων, οὐ δόξῃ. παύσασα δὲ τῆς περὶ τὸ αἰσθητὸν πλάνης, ἐνιδρύει τῷ νοητῷ, κἀκεῖ τὴν πραγματείαν ἔχει, τὸ ψεῦδος ἀφεῖσα, ἐν τῷ λεγομένῳ ἀληθείας πεδίῳ τὴν ψυχὴν τρέφουσα, τῇ διαιρέσει τῇ Πλάτωνος χρωμένη μὲν, καὶ εἰς διάκρισιν τῶν εἰδῶν· χρωμένη δὲ, καὶ εἰς τὸ τί ἐστι· χρωμένη δὲ καὶ ἐπὶ τὰ πρῶτα γένη, καὶ τὰ ἐκ τούτων νοερῶς πλέκουσα, ἕως ἂν διέλθοι πᾶν τὸ νοητὸν, καὶ ἀνάπαλιν ἀναλύουσα, εἰς ὃ ἂν ἐπ' ἀρχὴν ἔλθοι. τότε δὲ ἡσυχίαν ἄγουσα, ὡς μέχρι γε τοῦ ἐκεῖ εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ, οὐδὲν ἔτι πολυπραγμονοῦσα, εἰς ἓν γενομένη, βλέπει τὴν λεγομένην λογικὴν πραγματείαν, περὶ προτάσεων καὶ συλλογισμῶν, ὥσπερ ἂν τὸ εἰδέναι γράφειν ἄλλῃ τέχνῃ δοῦσα· ὧν τινὰ ἀναγκαῖα καὶ πρὸ τέχνης ἡγουμένη. κρίνουσα δὲ αὐτὰ, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα. καὶ τὰ μὲν χρήσιμα αὐτῶν, τὰ δὲ περιττὰ ἡγουμένη καὶ μεθόδου τῆς ταῦτα βουλομένης.

ἈΛΛᾺ πόθεν τὰς ἀρχὰς ἔχει ἡ ἐπιστήμη αὕτη; ἢ νοῦς δίδωσιν ἐναργεῖς ἀρχὰς, εἴ τις λαβεῖν δύναιτο ψυχή. εἶτα τὰ ἑξῆς καὶ συντίθησι, καὶ συμπλέκει, καὶ διαιρεῖ, ἕως εἰς τέλεον νοῦν ἥκει. ἔστι γάρ φησιν αὕτη τὸ καθαρώτατον νοῦ καὶ φρονήσεως. ἀνάγκη οὖν τιμιωτάτην οὖσαν ἕξιν τῶν ἐν ἡμῖν περὶ τὸ ὂν, καὶ τὸ τιμιώτατον εἶναι· φρόνησιν μὲν περὶ τὸ ὂν, νοῦν δὲ περὶ τὸ ἐπέκεινα τοῦ ὄντος. τί οὖν ἡ φιλοσοφία; τὸ τιμιώτατον. ἦ ταυτὸν φιλοσοφία καὶ διαλεκτική; ἢ φιλοσοφίας μέρος * τὸ τιμιώτατον. οὐ γὰρ δὴ οἰητέον, ὄργανον τοῦτο εἶναι τοῦ φιλοσόφου· οὐ γὰρ ψιλὰ θεωρήματά ἐστι καὶ κανόνες, ἀλλὰ περὶ πράγματά ἐστι, καὶ οἷον ὕλην ἔχει τὰ ὄντα. ὁδῷ μέντοι ἐπ' αὐτὰ χωρεῖ, ἅμα τοῖς θεωρήμασι τὰ πράγματα ἔχουσα· τὸ δὲ ψεῦδος καὶ τὸ σόφισμα κατὰ συμβεβηκὸς γινώσκει, ἄλλου ποιήσαντος ὡς ἀλλότριον κρίνουσα, τοῖς ἐν αὐτῇ ἀληθέσι τὸ ψεῦδος γινώσκουσα, ὅταν τις προσαγάγῃ ὅτι παρὰ τὸν κανόνα τοῦ ἀληθοῦς. περὶ προτάσεως οὖν οὐκ οἶδε· καὶ γὰρ γράμματα. εἰδυῖα δὲ τὸ ἀληθὲς, οἶδεν ὃ καλοῦσι πρότασιν, καὶ καθόλου οἶδε τὰ κινήματα τῆς ψυχῆς, ὅ τε τίθησι, καὶ ὃ αἴρει, καὶ εἰ τοῦτο αἴρει ὃ τίθησιν, ἢ ἄλλο, καὶ εἰ ἕτερα, ἢ ταὐτὰ προσφερομένων, ὥσπερ καὶ ἡ αἴσθησις ἐπιβάλλουσα.

* τὸ τίμιον

A poſtque mathematicas rationes, dialecticas tradere, ac dialecticum prorſus efficere.

QVÆNAM eſt dialectica, quam oportet etiam prioribus adhibere? Eſt vtique habitus, qui ratione de vno quoque poteſt dicere quid ſit vnumquodque: & quo ab aliis diſferat, quóve conueniat. Præterea quomodo, & vbi ſit quodlibet: & ſi eſt, quid eſt: atque entia quot ſint: & non entia rurſus, ſed ab entibus alia. Eadē hæc & de ipſo bono diſputat, & de B non bono, & de his quæcunque ſub bono, & quæ ſub boni cōtrario. Itē quid ſempiternum: quidve non ſemper. De omnibus inquam non opinione, ſed ſcientia tractans, ab errore, qui circa ſenſibile accidit vacans, intelligibili prorſus adhæret: circaque ipſum diligenter agit, falſo poſthabito, nutriens animam in ipſo veritatis cāpo, freta videlicet diſtinctione Platonica ad diſcretionē idearū ſpecierumq;, & ad quod C libet definiendū, & ad prima genera, & quæ ex illis ſunt intellectuali texēs & cōplicans ratione, quouſque per intelligibile totū progrediatur: ac rurſus reſoluens in illud ad quod proceſſerat ab initio. Tum demum quietē agens, vtpote quæ quatenus illuc peruenit, quietē aſſequitur: haud vlterius circa plurima ſatagēs, ſed in vnum redacta proſpicit eam, quæ logica nominatur, circa propoſitiones, ſyllogiſmoſq; occupatā, perinde ac ſi ſcribendi notitiā alteri cuidam arti cōcedat, quorū quædā neceſſariā D & artē antecedētia cēſet: iudicat verò ipſa ſicut & cętera, & alia quidē eorū vtilia, alia ſuperflua putās, & ad facultatē appetētē hęc pertinētia.

IIII Dialecticā, id eſt, metaphyſica totā entiū latitudinē contemplatur, atque vltra progreditur, & logica vtitur vt inſtrumēto.

AT vnde principia hæc habet ſciētia? Intellectus forte principia dat perſpicua, ſi qua anima poſſit accipere. Deinceps verò anima cōponit, copulatque & diuidit quouſque ad perfectū peruenerit intellectū. Eſt enim hæc, vt ille ait, puriſſimū intelligentiæ, atque prudentiæ, ſiue ſapientiæ. Neceſſe eſt igitur cùm ſit E habitus præſtantiſſimus eorū qui ſunt in nobis, circa ens, præſtantiſſimumque verſari: prudentiā quidē ſiue ſapientiā circa ens: intellectū verò circa id quod ente ſuperius. Quid igitur philoſophia? Pręſtantiſſimum proculdubio. Sed nunquid idem philoſophia atque dialectica? Profectò philoſophiæ pars præſtantiſſima dialectica eſſe videtur. Non enim exiſtimandū eſt hanc eſſe philoſophi inſtrumētū. Siquidem F non nudas propoſitiones, reſpectuſque continet, ſed circa res ipſas verſatur, & quaſi materiā habet entia. Via tamen ad ipſa progreditur, res ipſas vna cum notionibus habēs. Mēdaciū verò & ſophiſma accidenti quodā reſpectu cognoſcit: alio videlicet hoc inferēte, ipſa iudicās vt alienū, cognoſcens mendaciū per vera, quæ poſſidet, quoties quis illud obiicit quaſi ſit pręter regulā veritatis. Quod ergo ad propoſitionem propriè ſpectat, ferè non nouit. Literæ e-G nim ſunt. Cognoſcēs autem verum, cognouit ipſum quod propoſitionem vocant: communiterq; cognouit animæ motiones: Quod ponit, quódve aufert, ac ſiue id aufert quod & ponit, ſiue aliud. Itē vtrū alia, an potius eadē inter ſe afferantur, quaſi more ſenſus attingens: alteri verò facultati hæc plurimi facienti conce-

V Metaphyſicus accipit ab intellectu principia, & per regulas veritatis tum redarguit ſophiſmata, tum logicæ regulas comprehendit.

ἀκριβολογεῖσθαι δὲ ἕτερα, δίδωσι τοῦτο ἀγαπῶσι.

ΜΕ´ΡΟΣ οὖν τὸ τίμιον. ἔχει γὰρ καὶ ἄλλα φιλοσοφία· καὶ γὰρ καὶ περὶ φύσεως θεωρεῖ, βοήθειαν παρὰ διαλεκτικῆς λαβοῦσα, ὥσπερ καὶ ἀριθμητικῇ προσχρῶνται αἱ ἄλλαι τέχναι. μᾶλλον μέν τοι αὕτη ἐγγύθεν κομίζεται παρὰ τῆς διαλεκτικῆς. καὶ περὶ ἠθῶν ὡσαύτως, θεωροῦσα μὲν ἐκεῖθεν, προστιθεῖσα δὲ τὰς ἕξεις καὶ τὰς ἀσκήσεις, ἐξ ὧν προΐασιν αἱ ἕξεις. ἴσχουσι δὲ αἱ λογικαὶ ἕξεις, καὶ ὡς ἴδια ἤδη τὰ ἐκεῖθεν· καὶ γὰρ μετὰ τῆς ὕλης τὰ πλεῖστα. καὶ αἱ μὲν ἄλλαι ἀρεταὶ, τοὺς λογισμοὺς ἐν τοῖς πάθεσι τοῖς ἰδίοις, καὶ ταῖς πράξεσιν. ἡ δὲ φρόνησις ἐπιλογισμός τις, καὶ τὸ καθόλου μᾶλλον, καὶ εἰ ἀντακολουθοῦσι, καὶ εἰ δεῖ νῦν ἐπισχεῖν, ἢ εἰσαῦθις, ἢ ὅλως ἄλλο βέλτιον. ἡ δὲ διαλεκτικὴ καὶ ἡ σοφία ἔτι καθόλου καὶ ἀΰλως πάντα εἰς χρῆσιν προσφέρει τῇ φρονήσει. πότερα δέ ἐστι τὰ κάτω εἶναι ἄνευ διαλεκτικῆς καὶ σοφίας, ἢ ἄλλως καὶ ἐλλειπόντως; ἔστι δὲ σοφὸν εἶναι καὶ διαλεκτικὸν οὕτως, ἄνευ τούτων· ἢ οὐδ᾽ ἂν γένοιτο, ἀλλὰ ἢ πρότερον ἢ ἅμα συναύξεται. καὶ τάχα ἂν φυσικάς τινας ἀρετὰς ἔχοι, ἐξ ὧν αἱ τέλειαι, σοφίας γινομένης. μετὰ τὰς φυσικὰς οὖν ἡ σοφία, εἶτα τελειοῖ τὰ ἤθη, ἢ τῶν φυσικῶν οὐσῶν, συναύξεται ἤδη ἄμφω, καὶ συντελειοῦται· ἢ προλαβοῦσα ἡ ἑτέρα, τὴν ἑτέραν ἐτελείωσεν. ὅλως γὰρ ἡ φυσικὴ ἀρετὴ, καὶ ὄμμα ἀτελὲς καὶ ἦθος ἔχει, καὶ αἱ ἀρχαὶ τὸ πλεῖστον ἀμφοτέραις ἀφ᾽ ὧν ἔχομεν.

A dens exactam in iis diligentiam.

PARS igitur hæc eſt honoranda. Habet enim philoſophia alias inſuper facultates: nempe naturam etiam ſpeculatur, auxilium à dialectica ſumens, quemadmodum etiam arithmetica cæteræ artes vtuntur: ipſa verò principia propiùs trahit à dialectica. Facultas quoq; de moribus ſimiliter contemplatur quidē inde: adiungit verò habitus, exercitationéſque, à quibus habitus ipſi proficiſcuntur. Rationales quoque virtutes habent habitus, & tanquá
B propria iam, quæ inde ducunt. etenim cum materia habent plurima. Et aliæ quidem virtutes ratiocinationes habent in paſſionibus propriis atque inſuper actionibus. Prudentia verò eſt præcipua ratiocinatio quædam, & circa magis vniuerſale verſatur. conſiderat etiam nunquid in pręſentia cohibendum ſit abſtinēdúmque? an in poſterum? an omnino melius aliud? & quæ viciſſim conſequantur, quæ non, animaduertit. Dialectica verò, & ſapientia e-
C tiam vniuerſali, immaterialiq; ratione omnia in vſum prudentiæ profert. At vtrùm poſſint inferiora eſſe ſine dialectica atque ſapientia, quæri poteſt fortè admodum imperfectè: fieri verò poteſt, vt abſque iis ita ſit ſapiens atque dialecticus. Vel non vtique ſic contingit, ſed vel prius, vel ſimul coaleſcunt. Et fortè aliquis naturales virtutes habebit, ex quibus & perfectæ fiunt, adhibita videlicet ſapientia. Poſt naturales ergo ſapientia prouenit: deinde mores
D perficit, vel potius exiſtentibus naturalibus cō creſcūt iam ambo, ſimúlque tandem perficiūtur. Aut forſan anticipans altera alteram perficit. Omnino enim naturalis virtus imperfectum habet oculum, atque morem: & principia plurimùm ab iis quæ habemus vtriſque contingunt.

VI Metaphyſica dat regulas cæteris facultatibus, tum ſpeculatiuis, tum moralibus; atque ſine illa & ſciētiæ nō ſunt, & mores sūt imperfecti.

MARSILII FICINI IN LIBRVM DE FELICITATE, ARGVMENTVM.

SVMMA TOTIVS LIBRI,

Beatus eſt qui ſola mente viuit.

LIBRVM de felicitate ab ea ſententia in qua omnes conſentiunt, exorditur. Felicitatem ſanè omnes eſſe bene viuere prædicant. Quoniam verò quid vita ſit, & quid bonum prorſus ignorant: ideo quoties definiunt bene viuere, toties errare coguntur. Quorum errores Plotinus in primo, & ſecundo libri capite deprehendit: nos videlicet admonens, vt ab ipſa definitione diſputationis initium faciamus. Itaque in tertio libri capite vitam, & bonum, felicitatémque deſcribit. In quarto dubitationes obiicit atque ſoluit: quærens vtrum homini beata competat vita. Item qua ratione rurſus vtrum impediri queat: interea ſignificans impediri non poſſe. In ſequentibus deinde capitibus ſimiles quæſtiones adducit, ac denique ſoluit: ex omnibus videlicet comprobans eum duntaxat eſſe beatum, qui ſola mente viuens totus iam ſit intellectus, nulla ex re alia pendens, quàm ex intellectu diuino, ipſoq; bono rerū omniū principio atque fine. Hoc libri totius eſt inſtitutū.

Variæ opiniones, quid ſit bene viuere.

I Primum itaque caput per ambages verſat eos, qui ignorantes quid ipſa vita ſit, quid ipſum bonum, bene viuere interim definire contendunt, dicentes videlicet: Bene viuere eſt vitam ſine impedimento tranſigere: item bene ſe habere: rurſus proprium opus perficere: præterea finem conſequi ab appetitu naturaliter exoptatum: dehinc tranquillè viuere: denique ſecundum naturam viuere. In his itaque omnibus eò deducit veræ definitionis ignaros, vt abiectiſſimis quibuſque beſtiolis, imò etiam plantis diuinum beatitudinis donum concedere compellantur, & quibus minimum ineſt vitæ felicitatem, id eſt ſummum vitæ tribuere.

Sicut in primo, ſic in ſecundo falſas opiniones agitat, & ex eis veri aliquid eligit: in quo nota de ſenſu in animalibus atque plantis.

II IN